

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประกอบธุรกิจสถานีบริการน้ำเชื้อเพลิง สิ่งที่สำคัญต่อการบริหารจัดการสถานีบริการ คือความรู้ทางด้านกฎหมายที่บ่งบอกถึงมาตรฐานและลำดับขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อประกอบกิจการ ประเภทดังกล่าว ซึ่งในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องจะประกอบด้วย ประเภทและชนิดน้ำมันในประเทศไทย ประเภทของสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ลักษณะหรือมาตรฐานของถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ลักษณะของรถขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง ลักษณะสถานีบริการน้ำมันและการปฏิบัติตามกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจตราการรับแจ้งและการอนุญาตประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง ปริมาณการใช้น้ำมันในประเทศไทยปี 2563 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประเภทและชนิดน้ำมันในประเทศไทย

น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นแหล่งพลังงานหลักของรถยนต์ ที่ใช้ในการขับเคลื่อน ในประเทศไทยมีน้ำมันเชื้อเพลิงหลากหลายชนิด แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ เบนซิน และดีเซล น้ำมันเชื้อเพลิง ที่ใช้ในการประกอบกิจการ มี 3 ชนิด คือ

1. ชนิดไวไฟน้อย มีจุดวาบไฟตั้งแต่ 60 องศาเซลเซียส ขึ้นไป ได้แก่ น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น ฯลฯ
2. ชนิดไวไฟปานกลาง มีจุดวาบไฟระหว่าง 37.8-60 องศาเซลเซียส ได้แก่ น้ำมันก๊าด น้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับเครื่องบิน ฯลฯ
3. ชนิดไวไฟมาก มีจุดวาบไฟต่ำกว่า 37.8 องศาเซลเซียส ได้แก่ น้ำมันเบนซิน น้ำมันปิโตรเลียมดิบ ฯลฯ

2.1.1 น้ำมันเชื้อเพลิงเบนซิน

เป็นเชื้อเพลิงที่กลั่นออกมาจากน้ำมันดิบ และนำมาปรับปรุงคุณภาพ เรียกว่า ออกเทน ซึ่งความเข้มข้น ของค่าออกเทนนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้งานแต่ละประเภท เช่น เครื่องบิน, รถยนต์ เป็นต้น

เบนซินออกเทน 95 หรือ เบนซิน 95 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีความเสถียรที่สุด และมีราคาสูง สามารถใช้ได้กับรถยนต์แทบทุกประเภท มีค่าออกเทนสูงอยู่ที่ 95% ทำให้การเผาไหม้ของเครื่องยนต์ สมบูรณ์และสะอาด การตอบสนองในการขับขี่เต็มประสิทธิภาพ

เบนซินออกเทน 91 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิง ที่มีค่าออกเทนอยู่ที่ 91% มีอัตราการเร่ง และการตอบสนอง ต่ำกว่าเบนซินออกเทน 95 เล็กน้อย ปัจจุบันภาครัฐ ทำการยกเลิกการขายน้ำมันเชื้อเพลิง ชนิดนี้ไปแล้ว

2.1.2 น้ำมันแก๊สโซฮอล์

เริ่มจากแนวคิดพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในการหาสิ่งทดแทนพลังงานของน้ำมัน กับการแก้ปัญหาหาคาดค่าของพืชผัก โดยแนวทางหลักๆ คือ ใช้แอลกอฮอล์ที่สกัดจากพืชของเกษตรกรไทย เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าว และอ้อย ที่เรียกว่า เอทานอล หรือ เอทิลแอลกอฮอล์ มาผสมผสานกับน้ำมันเบนซิน จนกลายมาเป็นพลังงานทดแทน แก๊สโซฮอล์ (Gasohol) ในปัจจุบัน ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่า จะมี ตัว E และตามด้วยตัวเลข นั่นก็คือ จำนวนเปอร์เซ็นต์ ที่มีเอทานอลผสมอยู่

น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95(E10) เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงในกลุ่มของแก๊สโซลีน ที่ถูกผลิตมาให้ใช้แทนเบนซินออกเทน 95 โดยมีส่วนผสมของ น้ำมันเบนซินออกเทน 95 : 9 ส่วน และเอทานอล (เอทิลแอลกอฮอล์)ที่มีความบริสุทธิ์ 99.5% : 1 ส่วน ทำให้แก๊สโซฮอล์ที่ออกมาเมื่อเทียบกับเบนซิน 95 ส่วนใหญ่ในปั้มน้ำมัน จะมีให้บริการมากกว่าน้ำมันที่เป็นออกเทน 95

น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91(E10) เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของ น้ำมันเบนซินออกเทน 91: 9 ส่วน ผสมกับเอทานอล ที่มีความบริสุทธิ์ 99.5% : 1 ส่วน มีข้อดีคือ ราคาถูก และเป็นที่ยอมรับอย่างมาก ไม่มีผลกระทบต่อสมรรถนะเครื่องยนต์ และอัตราการเร่งไม่แตกต่างจากน้ำมันเบนซินออกเทน 91 มากนัก

น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของ น้ำมันเบนซินออกเทน 95 : 80% ผสมกับเอทานอล 20% มีราคาถูก ประสิทธิภาพการใช้งาน อัตราในการเร่งจะดีกว่าแก๊สโซฮอล์ 95 และ 91 เน้นการใช้งานในเมืองเป็นหลัก

น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E85 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของ น้ำมันเบนซินออกเทน 95 : 15% ผสมกับเอทานอล 85% เป็นน้ำมันที่มีราคาถูกที่สุด เพราะมีปริมาณส่วนผสมของน้ำมันเบนซินออกเทนที่ค่อนข้างน้อย มีการระเหยสูง เพราะมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์มาก หากมีการขับขีในระยะทางไกลๆ เป็นระยะเวลาานาน จะสังเกตได้ถึงกลิ่นเหม็นที่ไวกว่าน้ำมันชนิดอื่น แม้จะมีราคาถูก แต่ก็ต้องเติมน้ำมันบ่อยกว่าชนิดอื่นๆ และสมรรถนะในการขับขี ไม่เทียบเท่ารถยนต์ที่ใช้น้ำมันเบนซินแบบธรรมดา น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E85 ต้องใช้กับรถยนต์ FFV (Flexible Fuel Vehicle) เท่านั้น หากรถของคุณไม่ได้ระบุว่าสามารถเติมน้ำมันแก๊สโซฮอล์E85 ก็ห้ามเติมโดยเด็ดขาด เพราะจะส่งผลให้เครื่องยนต์เร่งไม่ขึ้น สะดุด และสตาร์ทติดยาก

2.1.3 น้ำมันเชื้อเพลิงดีเซล

เป็นส่วนหนึ่งของน้ำมันดิบที่ได้จากโรงกลั่นน้ำมัน (เช่นเดียวกับน้ำมันเบนซิน) ซึ่งเป็นน้ำมันที่เรียกว่า น้ำมันใส หรือ Distillate Fuel มีจุดเดือดสูง อยู่ที่ประมาณ 180-370 องศาเซลเซียส เครื่องยนต์ดีเซลเป็นเครื่องยนต์ที่มีแรงอัดสูง (High Compression) และสามารถจุดระเบิดได้เอง น้ำมันดีเซล สามารถแบ่งตามคุณสมบัติที่ใช้ คือ

น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว (HSD: High Speed Diesel Oil) เป็นที่รู้จักกันในชื่อ น้ำมันโซล่า ใช้กับเครื่องยนต์ที่มีความเร็วรอบสูงเกิน 1,000 รอบต่อนาทีขึ้นไป (Automotive Diesel Oil หรือ Gas Oil) เช่น รถยนต์, รถบรรทุก, เรือประมง, เรือโดยสาร, รถแทรกเตอร์ เครื่องยนต์ประเภทนี้จำเป็นต้องใช้น้ำมันที่มีค่าซีเทนสูงและมีการระเหยเร็ว มิฉะนั้นเครื่องยนต์จะเดินไม่สะดวก ถ้าใช้กับเรือเดินสมุทรมักเรียกว่า Marine Gas Oil

น้ำมันดีเซลหมุนช้า (LSD: Low Speed Diesel Oil) ใช้กับเครื่องยนต์ที่มีความเร็วรอบต่ำกว่า 1,000 รอบต่อนาที (Industrial Diesel Oil) เช่น เครื่องจักรกล เป็นน้ำมันผสมระหว่างน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว (Distillate Fuel) และน้ำมันเตา (Fuel Oil, FO หรือ Heavy Fuel Oil, HFO) ในอัตราส่วนที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของกระทรวงพาณิชย์

น้ำมันเชื้อเพลิงดีเซล จะมีสูตรที่ตายตัว แต่ในปั้มน้ำมันบางแห่ง จะมีน้ำมันดีเซลตัวพิเศษ ซึ่งเรียกว่า ดีเซลเกรดพรีเมียม ซึ่งจะมีราคาสูง แต่ส่งผลดีกับเครื่องยนต์มากกว่าน้ำมันดีเซลเกรดปกติ

น้ำมันดีเซล เกรดพรีเมียม น้ำมันดีเซลเกรดพรีเมียม ของแต่ละแบรนด์ จะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นน้ำมันตัวพิเศษ ที่มีราคาสูงกว่าแบบปกติ ข้อดีคือ มีการเผาไหม้ที่หมดจด ประสิทธิภาพของเครื่องยนต์ทำงานได้อย่างเต็มที่ ช่วยชะล้างสิ่งสกปรกภายในเครื่องยนต์ได้

2.1.4 ไบโอดีเซล

เป็นเชื้อเพลิงเหลวที่ผลิตจากน้ำมันพืชและไขมันสัตว์ เช่น ปาล์ม สบู่ดำ มะพร้าว ทานตะวัน ถั่วเหลือง เมล็ดเรพ และน้ำมันพืช/น้ำมันสัตว์ที่ผ่านการใช้งานแล้ว นำมาทำปฏิกิริยาทางเคมี “transesterification” ร่วมกับเมทานอลจนเกิดเป็น สารเอสเตอร์ ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซล เรียกว่า “ไบโอดีเซล” หรือ “B100” ซึ่งในปัจจุบัน

น้ำมันไบโอดีเซล B7 คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่มีส่วนผสมของไบโอดีเซล 7% และสารเติมแต่งคุณภาพสูงที่ช่วยชะล้างทำความสะอาดเครื่องยนต์ ป้องกันการเกิดสนิม ลดมลพิษ

น้ำมันไบโอดีเซล B10 คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่มีส่วนผสมของไบโอดีเซล 10% แต่ทางกระทรวงพลังงาน ได้ออกประกาศ ในวันที่ 1 ต.ค. 2563 เปลี่ยนชื่อน้ำมันดีเซล B10 เป็น ดีเซล

น้ำมันไบโอดีเซล B20 เป็นน้ำมันดีเซลที่ถูกปรับปรุงให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และมีราคาประหยัด โดยรถที่จะเติมน้ำมันไบโอดีเซล B20 ได้จะต้องเป็นรถที่ผ่านมาตรฐาน EURO 4 เท่านั้นจึงจะรองรับ โดยส่วนผสมหลักของน้ำมันชนิดนี้คือ ไบโอดีเซลเมทิลเอสเตอร์ (B100) ในอัตราส่วน 20% และน้ำมันดีเซล 80% แต่ในปัจจุบัน กรมธุรกิจพลังงานเตรียมยกเลิกการจำหน่ายดีเซล B20 แล้วในอนาคต

2.2 ประเภทของสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง แบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ประเภท ก ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่ยานพาหนะทางบกซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ติดเขตทางหลวงถนนสาธารณะหรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งมีขนาดความกว้างตามที่กรมธุรกิจพลังงานประกาศกำหนดและเก็บ น้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงใต้พื้นดิน (สถานีบริการมาตรฐานติดถนนใหญ่)

2. ประเภท ข ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงให้บริการแก่ยานพาหนะทางบก ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ติดเขตถนนสาธารณะหรือถนนส่วนบุคคลที่มีความกว้างตามที่กรมธุรกิจพลังงานประกาศกำหนดและเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงใต้พื้นดิน (สถานีบริการมาตรฐานติดถนนซอย)

3. ประเภท ค มี 2 ลักษณะดังนี้

3.1 ลักษณะที่หนึ่ง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่ยานพาหนะทางบกที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ปริมาณไม่เกิน 10,000 ลิตร ไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินและจะเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก ชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อย ไว้ในถังน้ำมันเชื้อเพลิงรวมกันไม่เกิน 2 ถัง อีกด้วยก็ได้ (สถานีบริการถังลอยริมถนนขนาดเล็ก)

3.2 ลักษณะที่สอง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่ยานพาหนะทางบกที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงมีปริมาณเกิน 10,000 ลิตรขึ้นไป ไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินและจะเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก ชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อยมีปริมาณไม่เกิน 5,000 ลิตร ไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงใต้พื้นดิน อีกด้วยก็ได้ (สถานีบริการถังลอยริมถนนขนาดใหญ่) การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินของสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ประเภท ค ให้เก็บได้เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อยเท่านั้น

4. ประเภท ง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก ชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อย ไว้ในถังน้ำมันเชื้อเพลิง (ปัมหลอดแก้วมือหมุนหรือตู้หยอดเหรียญ) การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังน้ำมันเชื้อเพลิงของสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ง ให้เก็บ ได้ไม่เกินชนิดละ 2 ถัง

5. ประเภท จ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 ลักษณะที่ 1 ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่เรือที่มีปริมาณการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลางหรือชนิดไวไฟน้อย มีปริมาณไม่เกิน 10,000 ลิตร และเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดิน หรือถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ติดตั้งภายในโป๊ะเหล็ก (สถานีบริการทางน้ำขนาดเล็ก)

5.2 ลักษณะที่ 2 ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่เรือที่มีปริมาณการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลางหรือชนิดไวไฟน้อยมีปริมาณเกิน 10,000 ลิตร ขึ้นไป และเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินหรือถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ติดตั้งภายในโປ๊ะเหล็ก หรือเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก ชนิดไวไฟปานกลางหรือชนิดไวไฟน้อยไว้ในถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงใต้พื้นดิน (สถานีบริการทางน้ำขนาดใหญ่)

6. ประเภท ฉ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ให้บริการแก่อากาศยาน

2.3 ลักษณะหรือมาตรฐานของถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง

กฎกระทรวง สถานีที่เก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2551

ข้อ 56 ถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ตัวถังต้องทำด้วยเหล็กที่มีความเค้นคราก (yield stress) ไม่น้อยกว่า 1.5 เท่าของความเค้นที่เกิดขึ้น (allowable stress) เนื่องจากความดันใช้งานสูงสุดของน้ำมันเชื้อเพลิงในถัง หรือทำด้วยวัสดุอื่นที่มีมาตรฐานเทียบเท่าตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

2. เหล็กและเหล็กโครงสร้างที่นำมาใช้สร้างถังต้องได้รับการรับรองว่าได้มาตรฐานสากล

3. แผ่นเหล็กผนังถังต้องมีค่าความเค้นที่เกิดขึ้น (allowable stress) ไม่น้อยกว่า 145 N/mm² ความเค้นคราก (yield stress) ไม่น้อยกว่า 206 N/mm² และมีค่าความยืด (elongation) ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบสอง

4. ค่าความถ่วงจำเพาะของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการออกแบบ ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่ง แต่ถ้าค่าความถ่วงจำเพาะมากกว่าหนึ่งจะต้องใช้ค่าความถ่วงจำเพาะที่แท้จริง ในการคำนวณออกแบบ

5. ต้องติดตั้งอุปกรณ์วัดความดันหรือสุญญากาศในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นได้ง่าย

6. ต้องติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยในระยะห่างไม่น้อยกว่า 0.20 เมตร จากระดับสูงสุดของผนังถึง

ข้อ 57 ถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ฐานรองรับถังต้องมีความมั่นคงแข็งแรงเพียงพอที่จะรับน้ำหนักของตัวถังและ น้ำหนักบรรทุกในอัตราสูงสุดรวมทั้งน้ำหนักอื่น ๆ ที่กระทำต่อตัวถังนั้นได้โดยปลอดภัย

2. ถังที่มีปริมาณความจุตั้งแต่ 100,000 ลิตรขึ้นไป ต้องแสดงผลสำรวจคุณสมบัติของดินในบริเวณที่ก่อสร้างถึงไม่น้อยกว่าหนึ่งจุด เพื่อประกอบการคำนวณความมั่นคงแข็งแรงของฐานรากรองรับถัง

3. ต้องแสดงข้อมูลทางวิศวกรรมให้สามารถตรวจสอบได้ว่าจะไม่เกิดความเสียหายต่อ ถังในกรณีที่มีการรับหรือจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงเข้าหรือออกจากถัง หรือมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิภายในถัง

4. ท่อระบายอากาศของถังต้องออกแบบให้มีความดันไม่เกิน 7.5 มิลลิบาร์ และความดันสุญญากาศไม่เกิน 2.5 มิลลิบาร์

ข้อ 58 ถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินขนาดใหญ่

ต้องระบุประเภทหรือชนิดของ ผลิตภัณฑ์ของน้ำมันเชื้อเพลิงและปริมาณความจุของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้รับ อนุญาต มีขนาดที่เห็นได้ชัดเจนและอ่านได้ง่ายในระยะ 25.00 เมตร ไว้ด้านข้างของผนังถึงด้านนอกอย่างน้อยหนึ่งด้าน

ข้อ 59 ถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินขนาดใหญ่ตามแนวตั้งต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผนังถึงต้องทำด้วยเหล็กที่มีความหนาตามค่าที่ได้จากการคำนวณออกแบบให้รับ น้ำหนักบรรทุกสูงสุดบวกด้วยค่าการกัดกร่อน และต้องไม่น้อยกว่าความหนาต่ำสุดตามที่กำหนดไว้ในตารางที่ 2.3.1

ตารางที่ 2.1 ความหนาต่ำสุดของเหล็กผนังถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดินขนาดใหญ่ตามแนวตั้ง

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของถัง (เมตร)	ความหนาต่ำสุด
น้อยกว่า 15.00	5.00 มิลลิเมตร (3 ส่วน 16 นิ้ว)
15.00 – 36.00	6.00 มิลลิเมตร(1 ส่วน 4 นิ้ว)

2. การเชื่อมแผ่นเหล็กผนังถึงต้องเชื่อมให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย การเชื่อมต่อท่อต่าง ๆ เข้ากับผนังถึง หากเป็นท่อที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน ๒ นิ้ว ผนังของถึงจะต้องมีการเสริมความแข็งแรงที่หน้าตัดของเหล็กเสริมแรงนั้น ซึ่งจะต้องมีความหนาไม่น้อยกว่าความหนาของผนังถึง และต้องมีพื้นที่ไม่น้อย กว่า 2 เท่าของพื้นที่ช่องท่อ

3. แผ่นเหล็กพื้นถึงต้องมีความหนาไม่น้อยกว่า 6.00 มิลลิเมตร สำหรับถึงที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน 12.50 เมตร จะต้องมีการเชื่อมแผ่นเหล็กวงแหวนที่มีความหนาไม่น้อยกว่า 6.00 มิลลิเมตรรองใต้แผ่นเหล็กพื้นถึง

4. การเชื่อมแผ่นเหล็กหลังคาของถึงชนิดหลังคาติดตาย (fixed roof) หรือชนิดหลังคาลอยภายใน (internal floating roof) ให้ มีการเชื่อมต่อกันแบบเกยทับและมีรอยเชื่อมด้านบนเพียงด้านเดียวแผ่นหลังคา ส่วนที่เชื่อมต่อกับผนังถึงให้มีรอยเชื่อมด้านบนเพียงด้านเดียว

5. ถังที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 25.00 เมตร ต้องมีช่องทางเข้าออกอย่างน้อยสองช่อง ที่บริเวณผนังถึงและหลังคาถึง ถังที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน 25.00 เมตร ต้องมีช่องทางเข้าออกอย่างน้อยสามช่องที่บริเวณผนังถึงสองช่อง และบริเวณหลังคาถึงหนึ่งช่อง โดยตำแหน่งของช่องทางเข้าออกต้องวางในตำแหน่งตรงกันข้าม ขนาดของช่องทางเข้าออกต้องมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 0.40 เมตร

2.4 ลักษณะของรถขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง

กฎหมายสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย กฎกระทรวง การขนส่งน้ำมันโดยถังขนส่งน้ำมัน พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 29 เมษายน 2559

หมวด 1 ถังขนส่งน้ำมัน ระบบท่อน้ำมัน และอุปกรณ์

ถังขนส่งน้ำมันต้องมีแบบแสดงรายละเอียด และรายการคำนวณอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

1. แบบถังขนส่งน้ำมันแสดงรูปด้านหน้า รูปด้านหลัง รูปด้านบน รูปด้านข้างและรูปตัดและแบบแสดงการประกอบถังขนส่งน้ำมันและอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่กับถังขนส่งน้ำมัน
2. แบบแสดงรายละเอียดการติดตั้งถังขนส่งน้ำมันกับตัวโครงรถ
3. แบบแสดงรายละเอียดการติดตั้งระบบท่อน้ำมัน และอุปกรณ์
4. แบบแสดงรายละเอียดการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกัน (guard) และกันชน
5. รายการคำนวณความมั่นคงแข็งแรงและความปลอดภัยของถังขนส่งน้ำมัน

และรายละเอียดดังที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงนี้

หมวด 2 การรับหรือจ่ายน้ำมัน และการขนส่งน้ำมัน

4. การบรรจุน้ำมันเพื่อขนส่งให้บรรจุได้ไม่เกินร้อยละ 97 ของความจุแต่ละห้อง (compartments) ของถังขนส่งน้ำมัน หรือความจุของถังขนส่งน้ำมันที่ไม่แบ่งเป็นห้องแล้วแต่กรณีเพื่อให้มีที่ว่างสำหรับการขยายตัวของน้ำมัน ซึ่งต้องมีปริมาตรไม่น้อยกว่า 227 ลิตร

5. เมื่อจะทำการรับหรือจ่ายน้ำมัน ต้องป้องกันไม่ให้เกิดขนส่งน้ำมันหรือรถไฟขนส่งน้ำมันเคลื่อนที่

6. ขณะที่มีการรับหรือจ่ายน้ำมัน ห้ามกระทำการใด ๆ ที่อาจทำให้เกิดเปลวไฟหรือประกายไฟในบริเวณนั้น

7. เครื่องสูบน้ำมันที่ใช้ในการรับหรือจ่ายน้ำมัน ต้องเป็นเครื่องสูบน้ำมันที่ใช้กับน้ำมันโดยเฉพาะ และมีระบบป้องกันมิให้ความดันเกินกว่าความดันที่ใช้ในการออกแบบ ในกรณีที่ใช้เครื่องสูบน้ำมันที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าต้องเป็นชนิดป้องกันการระเบิด (explosion proof)

8. ถังขนส่งน้ำมันชนิดที่มีการจ่ายน้ำมันใต้ถัง (bottom loading) ที่ติดตั้งระบบควบคุมไอน้ำมัน หากมีการรับหรือจ่ายน้ำมันโดยไม่ใช้ระบบควบคุมไอน้ำมัน ต้องเปิดระบบท่อไอน้ำมันออกสู่บรรยากาศเพื่อป้องกันถังขนส่งน้ำมันเสียหาย

9. สถานที่ประกอบกิจการควบคุมประเภทที่ 2 หรือประเภทที่ 3 ต้องจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยคุณสมบัติและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง ดูแลการรับหรือจ่ายน้ำมันตลอดเวลาขณะทำการรับหรือจ่ายน้ำมัน

10. ผู้ประกอบกิจการควบคุมต้องรายงานการเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้ถังขนส่งน้ำมัน ระบบท่อและอุปกรณ์ชำรุดเสียหายจนน้ำมันรั่วไหลหรือเกิดเหตุเพลิงไหม้ต่ออธิบดีกรมธุรกิจพลังงานภายใน 24 ชั่วโมงนับจากการเกิดอุบัติเหตุ
หมวด 3 การป้องกันระงับอัคคีภัยและเครื่องหมาย

11. รถขนส่งน้ำมันและรถไฟขนส่งน้ำมันต้องมีจุดสำหรับต่อสายดินอย่างน้อยหนึ่งจุดเพื่อป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าสถิต และต้องแสดงสัญลักษณ์ไว้อย่างชัดเจน

12. ถังขนส่งน้ำมันทุกใบต้องมีรายละเอียดของถังขนส่งน้ำมันอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

1. หมายเลขอนุญาต
2. ชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิต
3. หมายเลขถังขนส่งน้ำมัน (serial number) ของผู้ผลิต
4. วันเดือนปีที่ผลิต
5. ความดันทดสอบ
6. ปริมาตรของถังขนส่งน้ำมัน ในกรณีถังขนส่งน้ำมันที่แบ่งเป็นห้อง (compartments) ต้องระบุปริมาตรทุกห้อง
7. วันเดือนปีที่ทำการทดสอบและตรวจสอบครั้งแรกและการทดสอบและตรวจสอบครั้งล่าสุด
8. เครื่องหมายแสดงการทดสอบและตรวจสอบของผู้ทดสอบและตรวจสอบ
9. วัสดุที่ใช้ทำถังขนส่งน้ำมันและมาตรฐานอ้างอิงของวัสดุ (ถ้ามี)
10. ชื่อเจ้าของหรือผู้ประกอบกิจการควบคุม
11. น้ำหนักถังขนส่งน้ำมัน
12. น้ำหนักถังขนส่งน้ำมันรวมน้ำหนักบรรจุทุกสูงสุด

ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นได้ง่าย หรือสลักลงบนผนังถังขนส่งน้ำมัน แต่ต้องไม่ทำให้ความแข็งแรงของผนังถังขนส่งน้ำมันลดลง

2.5 ลักษณะสถานีบริการน้ำมันและการปฏิบัติตามกฎหมาย

1. สถานีบริการน้ำมันต้องจัดให้มีท่อหรือรางระบายน้ำโดยรอบสถานีฯ และต้องมีบ่อตกไขมันที่มีความจุไม่น้อยกว่า 1,500 ลิตร ต่อพื้นที่สถานีบริการฯ 1,500 ตารางเมตร (เศษของ 1,500 ตารางเมตร ให้คิดเป็น 1,500 ตารางเมตร) เพื่อให้น้ำทิ้งจากสถานีบริการฯ ระบายก่อนที่จะไหลลงสู่ท่อหรือรางระบายน้ำสาธารณะ และต้องมีถังเก็บน้ำใต้ดินขนาด 4,000 ลิตร เพื่อเก็บน้ำมันเครื่องใช้แล้วด้วย แต่ในกรณีที่กิจการสถานีบริการฯ ก่อให้เกิดความร้อนหรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้ (ประกาศกรมโยธาธิการเรื่องมาตรฐานความปลอดภัย

ของสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทที่ 1 และ 2 (ฉบับที่ 4) 2542 : พรบ.ควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง 2542)

2. ผู้ประกอบการจะต้องจัดการน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วที่มีปริมาณมากกว่า 20 ลิตร ตามข้อกำหนดของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ให้น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วที่มีปริมาณมากกว่า 20 ลิตร เป็นวัตถุอันตรายที่ต้องถูกควบคุมและต้องมีการกำจัดให้ถูกต้องเหมาะสม (ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย 2538 : พรบ.วัตถุอันตราย 2535)

3. ผู้ประกอบการจะต้องบำบัดน้ำเสียภายในสถานบริการน้ำมันฯ ให้ได้ตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม (เดิม) กำหนด (ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง : พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535)

4. ผู้ประกอบการสถานบริการน้ำมันฯ จะต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ในการเข้าไปตรวจสอบและเก็บตัวอย่างน้ำเสียและน้ำทิ้งของสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

2.6 ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจตราการรับแจ้งและการอนุญาตประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมธุรกิจพลังงานตามพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตราการรับแจ้งและการอนุญาต

ประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับกิจการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทที่ 1, 2 และ 3 ดังนี้

1. การตรวจตรากิจการควบคุมประเภทที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ตรวจสถานที่เก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงของกิจการควบคุม ประเภทที่ 1 ได้แก่ร้านค้ารายย่อยที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ทันที แต่สามารถเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ในจำนวนที่จำกัดดังนี้

1. เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก ไม่เกิน 40 ลิตร
2. เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง ไม่เกิน 227 ลิตร
3. เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟน้อย ไม่เกิน 454 ลิตร

2. การรับแจ้งการประกอบกิจการและการตรวจตรากิจการควบคุมประเภทที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับแจ้งการประกอบกิจการและการตรวจตราสถานที่เก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงของกิจการควบคุมประเภทที่ 2 ได้แก่โรงงานขนาดเล็ก หรือสถานที่เก็บรักษาน้ำมันเพื่อ

การเกษตร, ป่าถึงลอยดีเซลริมทางขนาดเล็ก, ป่ามหลอดแก้วมือหมุน และสถานีบริการทางน้ำขนาดเล็ก ซึ่งเป็นกิจการที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้โดย จะต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน และจะต้องปฏิบัติตามวิธีการ และขั้นตอนในการรับแจ้งการประกอบกิจการดังนี้

1. ยื่นเอกสารธพ.น.1 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ตรวจสอบเอกสารและออกใบรับแจ้งธพ.น.2
3. ตรวจสอบสถานที่ประกอบกิจการควบคุมประเภทที่ 2
4. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงการประกอบกิจการควบคุมประเภทที่ 2 ให้ดำเนินการตามขั้นตอนในข้อ 1-3

ผู้ประกอบการควบคุมประเภทที่ 2 นำเอกสารต่างๆ ตาม ธพ.น.1 ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สถานประกอบกิจการนั้นตั้งอยู่โดยเอกสารประกอบการพิจารณารับแจ้งปรากฏตามข้อมูลการตรวจสอบด้านสถานที่บพที่ 4 ข้อ 4.1

ภาพที่ 2.1 ข้อความป้ายเตือน

พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องทำการตรวจสอบเอกสารและออกใบรับแจ้งโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งการประกอบกิจการแล้วให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องตามแบบ ธพ.น.1 จากนั้น ให้ออกใบรับแจ้งตามแบบ ธพ.น.2 ในวันที่รับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง กรณีที่ปรากฏว่าการแจ้งเอกสารไม่ถูกต้องครบถ้วนให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้แจ้งทราบภายในวันที่ได้รับแจ้งนั้น เพื่อให้ผู้แจ้งนำไปแก้ไขให้ถูกต้องก่อนจะประกอบกิจการ
2. หากตรวจพบว่า การแจ้งของผู้ประกอบกิจการไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้อง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้แก้ไขหนังสือแจ้งให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับคำสั่ง

3. การเลิกประกอบกิจการ หรือโอนกิจการควบคุมประเภทที่ 2 ผู้ประกอบกิจการต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้ดำเนินการดังกล่าว รายละเอียดความปลอดภัยและการป้องกันอัคคีภัยกิจการควบคุมประเภทที่ 2 สำหรับสถานีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดเล็กในชุมชน มีดังต่อไปนี้

1. สถานีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ค. ลักษณะที่ 1 (ปั้มถังลอยริมถนนขนาดเล็ก) ลักษณะและความปลอดภัย

- ห้ามเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก
- การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลางหรือชนิดไวไฟน้อย มีบริเวณชัดเจนไม่ติดกับอาคารพักอาศัย
- ทางเข้า-ออกสถานีสถานีบริการ ต้องเป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตให้เชื่อมทางจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเส้นทางสายนั้น
- บริเวณสถานีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องจัดให้มีท่อ หรือรางระบายน้ำ พร้อมบ่อพักน้ำให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลมีความสะอาดเรียบร้อย และไม่นำสิ่งของที่ไม่เกี่ยวข้องมากองไว้

การป้องกันและระงับอัคคีภัย

- บริเวณตู้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้ติดตั้งเครื่องดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้งหรือน้ำยาดับเพลิงขนาดบรรจุ 6.8 กิโลกรัม จำนวน 1 เครื่อง
- บริเวณที่สูบน้ำ้ำมันเชื้อเพลิง ให้มีป้ายเตือนถาวรที่มีข้อความตามภาพที่ 2.6.1

2. สถานีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ง. (ปั้มหลอดแก้วมือหมุน)

ลักษณะและความปลอดภัย

- ถังน้ำมันเชื้อเพลิงที่เก็บไว้ในอาคารเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง เฉพาะอาคารเก็บต้องห่างจากอาคารอื่น เตาไฟ หรือที่ทำการหุงต้ม ไม่น้อยกว่า 3.00 เมตรโดยรอบ
- ผนัง พื้น หลังคาและเพดานของอาคารเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงต้องก่อสร้างด้วยวัสดุทนไฟ และมีความมั่นคงแข็งแรง
- บริเวณสถานีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง มีความสะอาดเรียบร้อยและไม่นำสิ่งของที่ไม่เกี่ยวข้องมากองไว้

การถ่ายหรือสูบน้ำ้ำมันเชื้อเพลิง

- การถ่ายหรือสูบน้ำมันเชื้อเพลิงขวดน้ำมันเชื้อเพลิง หรือกระป๋องน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องมีภาชนะรองรับ ซึ่งทำด้วยเหล็กหรือโลหะอย่างอื่น และต้องมีขนาดใหญ่กว่าขวดหรือกระป๋องไม่น้อยกว่า 15 เซนติเมตร
- ขอบโดยรอบ ของภาชนะรองรับ สูงไม่ต่ำกว่า 10 เซนติเมตรและต้องไม่รั่ว
- การถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับไว้ขายลงถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ห้ามใช้เครื่องสูบน้ำ ให้ใช้เครื่องสูบน้ำมันเฉพาะ (Totally Enclose)

การป้องกันและระงับอัคคีภัย

- บริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ให้ติดตั้งเครื่องดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้งหรือน้ำยาดับเพลิงขนาดบรรจุ 6.8 กิโลกรัมจำนวน 1 เครื่อง
- มีทรายไว้สำหรับดับเพลิงในอัตราส่วน ทราย 40 ลิตร ต่อน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก 200 ลิตรเก็บไว้ในที่ใกล้หยิบได้สะดวก
- บริเวณที่สูบน้ำมันเชื้อเพลิง ให้มีป้ายเตือนถาวรที่มีข้อความ ตามภาพที่ 2.6.1

การเคลื่อนย้ายถังน้ำมันเชื้อเพลิง

- การขนย้ายถังน้ำมันเชื้อเพลิงลงจากรถบรรทุกโดยใช้คน ควรมีอุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนย้าย เช่น ใช้สะพานไม้คู่ยึดติดกัน พาดโดยให้มีความชันน้อยที่สุดเพื่อลดแรงกระแทกและควรมีแผ่นยางหรือวัสดุที่มีความนิ่มรองด้านล่าง
- ไม่ควรกลิ้งถังไปบนพื้นขรุขระและมีเศษก้อนหิน เพราะจะทำให้ถังรั่วได้

ภาชนะบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิง

- ขวดน้ำมันเชื้อเพลิงทำด้วยแก้วบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมากได้ไม่เกิน 0.5 ลิตร หรือบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง หรือไวไฟน้อยได้ไม่เกิน 1 ลิตร
  - กระป๋องน้ำมันเชื้อเพลิงทำด้วยภาชนะเหล็กเคลือบดีบุกใช้สำหรับบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อยได้ไม่เกิน 20 ลิตร ทำด้วยพลาสติกใช้สำหรับบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมากได้ไม่เกิน 4 ลิตร หรือบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อย ได้ไม่เกิน 20 ลิตร
3. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท จ. ลักษณะที่ 1 (สถานีบริการทางน้ำขนาดเล็ก)

ลักษณะและความปลอดภัย

- ห้ามเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟมาก

- การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟปานกลาง หรือชนิดไวไฟน้อย มีปริมาณไม่เกิน 10,000 ลิตร ไวไฟถึงเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเหนือพื้นดิน หรือถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ติดตั้งภายในโpacesเหล็ก
- บริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง มีความสะอาดเรียบร้อยและไม่นำสิ่งของที่
ไม่เกี่ยวข้องมากองไว้
- โpacesเหล็กจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี (กรมเจ้าท่า) การป้องกันและระงับอัคคีภัย
- บริเวณตู้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้ติดตั้งเครื่องดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง หรือน้ำยา
ดับเพลิงขนาดบรรจุ 6.8 กิโลกรัม จำนวน 1 เครื่อง
- บริเวณที่สูบน้ำมันเชื้อเพลิง ให้มีป้ายเตือนถาวร ที่มีข้อความ ตามรูปที่ 3-2

3. การอนุญาตประกอบกิจการและตรวจตรากิจการควบคุมประเภทที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่อนุญาตให้ประกอบกิจการ และการตรวจตรากิจการควบคุมประเภทที่ 3 ได้แก่สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงบนถนนใหญ่, สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดเล็กในซอย, ป้อมถังลอยดีเซลริมทางขนาดใหญ่ และสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงทางน้ำขนาดใหญ่เก็บน้ำมันดีเซลหรือน้ำมันเบนซิน ซึ่งเป็นกิจการที่ผู้ประกอบการต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะประกอบกิจการได้ โดยให้ยื่นคำขออนุญาตพร้อมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามแบบ ธพ.น. 3 ณ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีขั้นตอนในการแจ้งประกอบการขออนุญาต ปรากฏตามข้อมูลการตรวจสอบด้านสถานที่ที่ 4 ข้อ 4.1

การอนุญาตประกอบกิจการจะเป็นการดำเนินการร่วมกับสำนักงานพลังงานภูมิภาค สำหรับการตรวจตราเกี่ยวกับความปลอดภัย และการป้องกันอัคคีภัยให้ใช้แนวทางของกิจการควบคุมประเภทที่ 2 โดยอนุโลม ทั้งนี้รายละเอียดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการควบคุมประเภทที่ 3 มีดังนี้

ตารางที่ 2.2 รายละเอียดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการควบคุมประเภทที่ 3

ลำดับที่	กิจกรรม	หมายเหตุ
1	<p>การอนุญาตก่อสร้าง</p> <p>1.1 การเห็นชอบให้ทำการก่อสร้าง</p> <p>1. การรับเรื่องขออนุญาต อปท. ตรวจสอบเอกสารและหลักฐานการยื่นเรื่อง</p> <p>2. ตรวจสอบสถานที่ขออนุญาต อปท. แจ้งนัดหมายกับสำนักงานพลังงานภูมิภาคเพื่อ ร่วมกันตรวจสอบสถานที่และลงบันทึกร่วมกัน เมื่อตรวจ สถานที่ถูกต้องแล้วอปท. แจ้งผลการตรวจสอบพร้อมส่ง</p>	

ลำดับที่	กิจกรรม	หมายเหตุ
	<p>เรื่องราวการขออนุญาต พร้อมแบบก่อสร้างและรายการคำนวณทั้งหมดให้สำนักงานพลังงานภูมิภาคเพื่อตรวจสอบให้ความเห็นชอบ</p> <p>3. สำนักงานพลังงานภูมิภาคตรวจสอบแบบแผนผังแบบก่อสร้างและรายการคำนวณเมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว สำนักงานพลังงานภูมิภาคจะแจ้งผลการพิจารณาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ</p> <p>4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งผลการพิจารณาเห็นชอบให้ทำการก่อสร้างให้ผู้ขออนุญาตทราบ</p> <p>1.2 การทดสอบและตรวจสอบระบบความปลอดภัย</p> <p>1. เมื่ออปท. ได้รับแจ้งการขอทดสอบระบบความปลอดภัยจากผู้ขออนุญาตที่ได้ติดตั้งถึงระบบท่อและอุปกรณ์แล้วให้แจ้งสำนักงานพลังงานภูมิภาคทราบภายใน 3 วัน</p> <p>2. สำนักงานพลังงานภูมิภาค ตรวจสอบและทดสอบถึงระบบท่อและอุปกรณ์น้ำมันเชื้อเพลิง เมื่อได้ตรวจสอบและทดสอบแล้วจะแจ้งผลการพิจารณาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบเพื่อแจ้งผลต่อไปยังผู้ขออนุญาต</p> <p>1.3 การออกใบอนุญาตประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง</p> <p>1. อปท. รับแจ้งการขอรับใบอนุญาตจากผู้ขออนุญาต เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ</p> <p>2. อปท. ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการขออนุญาต</p> <p>3. อปท. ตรวจสอบการก่อสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ และระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยพิจารณาออกใบอนุญาตและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม</p> <p>4. 4) เมื่อได้ออกใบอนุญาตแล้วให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งสำเนาใบอนุญาตให้สำนักงานพลังงานภูมิภาคทราบภายใน 5 วัน เพื่อเป็นหลักฐาน</p>	
2	<p>การอนุญาตให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานที่ประกอบกิจการดำเนินการทำนองเดียวกันกับข้อ 1.1 ถึง 1.3 โดยอนุโลม หากไม่มี</p>	

ลำดับที่	กิจกรรม	หมายเหตุ
	การเปลี่ยนแปลงถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงระบบจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงระบบท่อและอุปกรณ์ไม่ต้องดำเนินการตามข้อ 1.2	
3	<p>การต่ออายุใบอนุญาต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อปท. รับเรื่องขอต่ออายุใบอนุญาต 2. อปท. ออกใบอนุญาตต่ออายุ <ul style="list-style-type: none"> - ในการออกใบอนุญาตต่ออายุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำหลักฐานบันทึกผลการตรวจตราสถานที่ประกอบกิจการน้ำมันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจแล้วว่าถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิน 6 เดือนก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุมาเพื่อประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตต่ออายุ - พิจารณาต่ออายุใบอนุญาตและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม - เมื่อได้ออกใบอนุญาตต่ออายุแล้วให้อปท. ส่งสำเนาใบอนุญาตต่ออายุให้สำนักงานพลังงานภูมิภาคทราบภายใน 15 วัน เพื่อเป็นหลักฐาน 	
4	<p>การโอนใบอนุญาต</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ การรับเรื่องขอโอนใบอนุญาต <ul style="list-style-type: none"> - อปท. ตรวจสอบเอกสาร หลักฐาน ☐ การออกใบอนุญาต <ul style="list-style-type: none"> - อปท. พิจารณาออกใบอนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาใบอนุญาตโอนให้สำนักงานพลังงานภูมิภาคทราบภายใน 5 วัน เป็นหลักฐาน 	
5	<p>การตรวจตรา</p> <ul style="list-style-type: none"> - อปท. ร่วมกับสำนักงานพลังงานภูมิภาคตรวจตราร่วมกันโดยให้เป็นไปตามแผนการตรวจที่สำนักงานพลังงานภูมิภาคกำหนด 	
6	<p>ทดสอบและตรวจสอบถังน้ำมันเชื้อเพลิงระบบท่อและอุปกรณ์เมื่อครบวาระ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการครบ 10 ปี ต้องแจ้งทดสอบระบบความปลอดภัย 	

ลำดับที่	กิจกรรม	หมายเหตุ
	- อปท. ดำเนินการตามข้อ 1.2	

2.7 ปริมาณการใช้น้ำมันในประเทศไทยปี 2563

การใช้น้ำมันกลุ่มเบนซิน เฉลี่ยอยู่ที่ 31.7 ล้านลิตร/วัน สำหรับการใช้น้ำมันเบนซินอยู่ที่ 0.8 ล้านลิตร/วัน กลุ่มแก๊สโซฮอล์ปริมาณการใช้อยู่ที่ 30.9 ล้านลิตร/วัน เมื่อแยกชนิดน้ำมัน พบว่า แก๊สโซฮอล์ อี85 ปริมาณการใช้อยู่ที่ 0.9 ล้านลิตร/วัน แก๊สโซฮอล์ 91 ปริมาณการใช้อยู่ที่ 8.2 ล้านลิตร/วัน แก๊สโซฮอล์อี 20 ปริมาณการใช้อยู่ที่ 6.5 ล้านลิตร/วัน และแก๊สโซฮอล์ 95 ปริมาณการใช้อยู่ที่ 15.3 ล้านลิตร/วัน

การใช้น้ำมันกลุ่มดีเซล เฉลี่ยอยู่ที่ 65.4 ล้านลิตร/วัน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 2.9 สำหรับน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ปี7 มีปริมาณการใช้อยู่ที่ 43.8 ล้านลิตร/วัน น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา ซึ่งเริ่มจำหน่ายตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม 2562 มีปริมาณการใช้อยู่ที่ 16.2 ล้านลิตร/วัน และน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ปี20 มีปริมาณการใช้อยู่ที่ 3.5 ล้านลิตร/วัน

2.8 ปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลัง

1. จุดมุ่งหมายหลักในการมีสินค้าคงคลัง โดยปกติแล้วสินค้าคงคลังมีไว้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่สะดุดหรือหยุดชะงัก แต่บางครั้งธุรกิจอาจมีจุดมุ่งหมายอื่น เช่น ถ้าคาดการณ์ว่าราคาสินค้ามีแนวโน้มจะสูงขึ้นในอนาคต ก็อาจเก็งกำไรโดยเลือกเก็บสินค้าคงคลังในปัจจุบัน เพื่อขายในราคาที่สูงขึ้นในอนาคต ปริมาณของสินค้าคงคลังจึงมีจำนวนมาก หรือบางครั้งได้รับข้อเสนอส่วนลดเงินสดจาก Supplier โดยต้องสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากๆ ในกรณีนี้ต้องเปรียบเทียบถึงผลดีจากส่วนลดเงินสดที่ได้รับ และผลเสียจากค่าใช้จ่ายการบริหารสินค้าคงคลังที่เพิ่มขึ้น

2. ยอดขายในอดีตของธุรกิจ โดยผู้ประกอบการสามารถนำยอดขายที่เกิดขึ้นในอดีตของตนมาพยากรณ์ยอดขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้การกำหนดปริมาณสินค้าคงคลังของธุรกิจจะแปรผันโดยตรงกับยอดขายที่พยากรณ์ได้นั้นเอง ถ้าขายมาก ก็อาจต้องมีปริมาณสินค้าคงคลังในระดับค่อนข้างมาก เพื่อรองรับการขายที่พยากรณ์ไว้นั้น แต่ถ้าเป็นธุรกิจที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ยังไม่มียอดขายในอดีต ก็สามารถกำหนดระดับของสินค้าคงคลัง ได้จากการประมาณการยอดขายของตน

3. การซื้อขายตามฤดูกาล (Seasonal Selling) ถ้าเป็นธุรกิจที่มีการซื้อขายตามฤดูกาล เช่น ธุรกิจขายร่ม ซึ่งถ้าเข้าสู่ช่วงฤดูฝน ยอดขายก็อาจมากกว่าปกติ ดังนั้นระดับของปริมาณสินค้าคงคลังในในช่วงฤดูฝนก็จะมากขึ้นตามปริมาณของยอดขายที่เพิ่มขึ้น หลังจากนั้นยอดขายก็จะลดลงมาสู่ระดับปกติ ซึ่งระดับของปริมาณสินค้าคงคลังก็จะลดลงตาม

4. คุณสมบัติของสินค้า อันได้แก่ วงจรชีวิต ความคงทน ขนาด รูปลักษณ์ เป็นต้น ถ้าเป็นธุรกิจที่ขายผักหรือผลไม้ ซึ่งมีวงจรชีวิตสั้น การที่ธุรกิจจะมีปริมาณสินค้าคงคลังมากก็คงไม่ใช่สิ่งที่ดีแน่นอน เนื่องจากถ้าขายไม่หมด ผักหรือผลไม้เหล่านั้นก็อาจจะเน่าเสียหายได้ในเวลาค่อนข้างเร็ว นอกจากนี้สินค้าบางชนิดแม้ว่าจะเก็บได้นาน อาจเสื่อมสภาพ หมดอายุ หรือเสียหายได้ ธุรกิจก็อาจต้องมีสินค้าเผื่อปลอดภัย (Safety Stock) เพื่อรองรับไม่ให้เกิดการขายสะดุดลงได้

5. การแบ่งประเภทของสินค้า ในบางครั้งธุรกิจอาจมีการผลิตสินค้าหลายชนิดสำหรับขายบางอย่างอาจขายได้มาก บางอย่างอาจขายได้ค่อนข้างน้อย ก็อาจแบ่งประเภทตามปริมาณการขายออกเป็น สินค้าประเภทที่มีความสำคัญมาก ซึ่งสามารถขายได้เป็นจำนวนมาก และสินค้าที่มีความสำคัญน้อย เพราะขายได้น้อย ซึ่งกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังตามความสำคัญของสินค้าแต่ละประเภท เช่น สินค้าที่มีความสำคัญมาก ขายได้มาก ก็ควรมีปริมาณของสินค้าคงคลังมาก สินค้าที่มีความสำคัญน้อย ขายได้น้อย ก็ควรมีปริมาณของสินค้าคงคลังน้อย เป็นต้น

6. ความนิยมในตัวสินค้า ถ้าธุรกิจมีสินค้าประเภทล้าสมัยไม่เป็นที่นิยม ปริมาณสินค้าคงเหลือของสินค้าชนิดนี้ก็ควรมีปริมาณน้อยกว่าสินค้าประเภทอื่นในสายการผลิตของธุรกิจนั้น นอกจากนี้ความนิยมของลูกค้ายังเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยที่ธุรกิจไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นสำหรับกรณีที่ธุรกิจมีสินค้าที่เป็นที่นิยม ติดตลาด และมีแนวโน้มว่าจะขายได้เพิ่มขึ้น ธุรกิจจึงควรต้องพิจารณาถึงการมีสินค้าเผื่อปลอดภัยในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังของตนด้วย เพื่อป้องกันการขาดแคลนสินค้าซึ่งจะนำมาซึ่งการสูญเสียลูกค้าในที่สุดนั่นเอง

7. ความไม่แน่นอนในการจัดส่งสินค้าของ Suppliers ในบางครั้งธุรกิจอาจต้องสั่งซื้อวัตถุดิบจาก Suppliers ซึ่งโดยปกติจะมีระยะเวลาการสั่งซื้อสินค้า (Lead Time) ที่ค่อนข้างแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาการจัดส่งวัตถุดิบจริงอาจมีความล่าช้าเกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากเหตุการณ์ไม่คาดฝันต่างๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น เกิดอุบัติเหตุรถขนส่งชนกันขึ้น ดังนั้นในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังผู้ประกอบการก็ควรจะต้องมีสินค้าเผื่อปลอดภัยเก็บไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้อุปสงค์หยุดชะงัก และสูญเสียโอกาสในการขาย อันอาจเกิดจากความไม่แน่นอนของการจัดส่งสินค้านี้

8. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารสินค้าคงคลัง โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร และการดำเนินรายการทางการค้ากับลูกค้า ทั้งนี้เพราะหากการสื่อสารผิดพลาด ธุรกิจก็จะเสียโอกาสในการขายสินค้าให้แก่ลูกค้า อันเนื่องมาจากขายสินค้าผิดประเภท ขายสินค้าไม่ตรงตามปริมาณที่ลูกค้าต้องการ หรืออาจไม่มีสินค้าสำหรับขาย นอกจากนี้หากการตอบสนองต่อคำสั่งซื้อจากลูกค้าล่าช้า ก็จะทำให้คาดการณ์ปริมาณสินค้าคงคลังเพื่อรองรับการขายได้ยากขึ้น ดังนั้นยังธุรกิจสามารถพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการสื่อสาร และการดำเนินรายการทางการค้ากับลูกค้าได้ดีเท่าไร การคาดการณ์ปริมาณสินค้าคงคลังก็จะง่ายขึ้นเท่านั้น

9. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ อันได้แก่ กฎหมาย ข้อกำหนด และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดทั้งโอกาส หรืออุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ และส่งผลโดยตรงต่อปริมาณสินค้าคงคลังของธุรกิจแต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจที่ขึ้นกับนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ
10. ต้นทุนของสินค้าคงคลัง (Inventory Cost) ทั้งนี้ในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังของธุรกิจนั้นต้องคำนึงถึงต้นทุนต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย โดยจุดมุ่งหมายหลักก็คือ ต้องมีปริมาณของสินค้า

2.9 ส่วนประกอบของราคาน้ำมันในประเทศไทย

1. ต้นทุนเนื่อน้ำมัน (ร้อยละ 40 – 60) คือ ต้นทุนราคาน้ำมันสำเร็จรูปที่ผลิตจากโรงกลั่น ซึ่งอ้างอิงราคาตามตลาดกลางภูมิภาคเอเชีย
2. ภาษีต่างๆ (ร้อยละ 30 – 40) ได้แก่ ภาษีสรรพสามิต ภาษีเทศบาล และภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อนำมาใช้เป็นงบประมาณในการพัฒนาประเทศ และบำรุงท้องถิ่น โดยภาษีที่จัดเก็บ ได้แก่
  - ภาษีสรรพสามิต : จัดเก็บโดยกระทรวงการคลัง ตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต นำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศ
  - ภาษีเทศบาล : จัดเก็บโดยกระทรวงการคลัง ในอัตราร้อยละ 10 ของภาษีสรรพสามิต ตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต มาตรา 150 และจัดส่งให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น
  - ภาษีมูลค่าเพิ่ม : จัดเก็บร้อยละ 7 ของราคาขายส่งน้ำมันเชื้อเพลิง และจัดเก็บอีกร้อยละ 7 ของค่าการตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิด
3. กองทุนต่างๆ (ร้อยละ 5 – 20) เช่น
  - กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง : จัดเก็บตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง (กบน.) เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศไม่ให้เกิดความผันผวน
  - กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน : จัดเก็บตามประกาศคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนพลังงานทางเลือก พลังงานทดแทน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดการใช้พลังงาน
4. ค่าการตลาด (ร้อยละ 10 – 18) คือ ส่วนที่เป็นต้นทุน ค่าใช้จ่าย และกำไรของธุรกิจค้าปลีกน้ำมันทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดการคลังน้ำมัน การขนส่งน้ำมันมายังสถานีบริการ รวมถึงการให้บริการของสถานีบริการที่เติมน้ำมันแต่ละลิตรให้กับประชาชน

2.10 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.10.1. อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพตลาด

ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและแบบผสม กลไกราคาจะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและบริการในทางเศรษฐกิจ คือ อุปสงค์ของผู้บริโภค และอุปทานของผู้ผลิตนั่นเอง

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ของสินค้าชนิดนั้นภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปสงค์คงที่ ความต้องการในที่นี้ต้องมีอำนาจซื้อ (Purchasing power หรือ Ability to pay) ด้วย ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีแต่ความต้องการในตัวสินค้าโดยไม่มีเงินที่จะจ่ายซื้อ เราเรียกความต้องการลักษณะนั้นว่า “ความต้องการ (Want)” ไม่ใช่ “อุปสงค์ (Demand)” ดังนั้น องค์ประกอบของอุปสงค์ จะประกอบด้วย ความต้องการและอำนาจซื้อ

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าเมื่อราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไป กฎของอุปสงค์กล่าวว่า “ปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อในขณะใดขณะหนึ่งจะมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับราคาสินค้าชนิดนั้น” โดยมีข้อสมมติให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้ผลิตเต็มใจนำออกเสนอขายในตลาดภายในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าและบริการนั้น โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปทานคงที่ จากความหมายของอุปทาน จะเห็นได้ว่าอุปทานประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือความเต็มใจที่จะเสนอขายหรือให้บริการ (willingness) กล่าวคือ ณ ระดับราคาต่างๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความยินดีหรือเต็มใจที่จะเสนอขายสินค้าหรือให้บริการตามความต้องการซื้อของผู้บริโภค ความสามารถในการจัดหาเสนอขายหรือให้บริการ (ability to sell) กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการจะต้องจัดหาให้มีสินค้าหรือบริการอย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการซื้อของผู้บริโภค ณ ระดับราคาของตลาดในขณะนั้นๆ (สามารถเสนอขายหรือให้บริการได้) เมื่อกล่าวถึงคำว่า อุปทาน จะเป็นการมองทางด้านของผู้ผลิตซึ่งตรงข้ามกับอุปสงค์ที่เป็นการมองทางด้านของผู้บริโภค ในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ความสัมพันธ์ของราคาสินค้าที่มีต่ออุปทานของสินค้านั้นจะเป็นไปตามกฎของอุปทาน (Law of Supply)

กฎของอุปทาน (Law of Supply) จะอธิบายถึงพฤติกรรมของผู้ผลิตในการแสวงหากำไรสูงสุด กฎของอุปทานกล่าวว่า “ปริมาณสินค้าที่ผู้ผลิตเต็มใจจะนำออกขายในระยะเวลาหนึ่งขึ้นอยู่กับราคาสินค้านั้นๆ ในทิศทางเดียวกัน” กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นปริมาณอุปทานจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตมีความต้องการที่จะเสนอขายมากขึ้น เพราะคาดการณ์ว่าจะได้กำไรสูงขึ้น ในทาง

กลับกัน เมื่อราคาสินค้าลดลงปริมาณอุปทานจะน้อยลง เนื่องจากคาดการณ์ว่ากำไรที่ได้จะลดลง ลักษณะทั่วไปของเส้นอุปทานจึงเป็นเส้นที่มีลักษณะที่ลากเฉียงขึ้นจากซ้ายไปขวา ภายใต้ข้อสมมติว่า ปัจจัยตัวอื่นๆที่มีผลต่ออุปทานมีค่าคงที่

2.10.2. จุดสั่งซื้อใหม่ (reorder point)

ในการจัดซื้อสินค้าคงคลัง เวลาที่เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งตัวหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้า ระบบการควบคุมสินค้าคงคลังของกิจการเป็นแบบต่อเนื่อง จะสามารถกำหนดที่จะสั่งซื้อใหม่ได้เมื่อ พบว่าสินค้าคงคลังลดเหลือระดับหนึ่งก็จะสั่งซื้อของมาใหม่ในปริมาณคงที่เท่ากับปริมาณการสั่งซื้อที่กำหนดไว้ ซึ่งเรียกว่า Fixed order Quantity System จุดสั่งซื้อใหม่นั้นมีความสัมพันธ์แปรตามตัวแปร 2 ตัว คือ อัตราความต้องการใช้สินค้าคงคลังและรอบเวลาในการสั่งซื้อ (Lead Time) ภายใต้สมการ 4 แบบ ดังต่อไปนี้

1 จุดสั่งซื้อใหม่ในอัตราความต้องการสินค้าคงคลังคงที่และรอบเวลาคงที่ เป็นสถานะที่ไม่เสี่ยงที่จะเกิดสินค้าขาดมือเลย เพราะทุกสิ่งทุกอย่างแน่นอน

$$\text{จุดสั่งซื้อใหม่ } R = d \times L$$

$$\text{โดยที่ } d = \text{อัตราความต้องการสินค้าคงคลัง}$$

$$L = \text{เวลารอคอย}$$

ตัวอย่าง ถ้าโรงงานทำซาลาเปาส่งเตี๊ยะแบ่งสาละ วันละ 10 ถุง และการส่งแบ่งจากร้านค้าส่ง จะใช้เวลา 2 วันกว่าของจะมาถึง จุดสั่งซื้อใหม่จะเป็นเท่าใด

$$\begin{aligned} \text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= d \times L \\ &= 10 \times 2 \\ &= 20 \text{ ถุง} \end{aligned}$$

เมื่อแบ่งสาละเหลือ 20 ถุง ต้องทำการสั่งซื้อใหม่มาเพิ่มเติม

1.1 สต็อกเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) เป็นสต็อกที่ต้องสำรองไว้กันสินค้าขาดเมื่อสินค้าถูกใช้และปริมาณลดลงจนถึงจุดสั่งซื้อ (Reorder point) เป็นจุดที่ใช้เตือนสำหรับการสั่งซื้อรอบถัดไป เมื่ออุปสงค์สูงกว่าสินค้าคงคลังที่เก็บไว้ เป็นการป้องกันสินค้าขาดมือไว้ล่วงหน้า หรืออีกคำอธิบายหนึ่งเป็นการเก็บสะสมสินค้าคงคลังในช่วงของรอบเวลาในการสั่งซื้อ

1.2 ระดับการให้บริการ (Service Level) เป็นวิธีการวัดปริมาณสต็อกเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในด้านคุณภาพ โดยปกติในระบบคุณภาพลูกค้าจะมีการคาดหวังในระดับที่กำหนดเป็นร้อยละของการสั่งซื้อที่สามารถจัดส่งได้หรือไม่ ซึ่งขึ้นกับนโยบายที่ป้องกันสต็อกขาดมือ โดยขึ้นอยู่กับต้นทุนสำหรับสต็อกเพิ่มเติม และเสียยอดขายเนื่องจากไม่สอดคล้องกับอุปสงค์

2 จุดสั่งซื้อใหม่ในอัตราความต้องการสินค้าคงคลังที่แปรผันและรอบเวลาคงที่ เป็นสถานะที่อาจเกิดของขาดมือได้เพราะว่าอัตราการใช้หรือความต้องการสินค้าคงคลังไม่สม่ำเสมอ จึงต้องมีการเก็บสินค้าคงคลังเพื่อขาดมือ (Cycle-Service Level) ซึ่งจะเป็นโอกาสที่ไม่มีของขาดมือ

$$\begin{aligned}\text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= (\text{อัตราความต้องการ} * \text{รอบเวลา}) + \text{สินค้าคงคลังเพื่อความปลอดภัย} \\ &= (\bar{d} * L) + z\sqrt{L}(\delta_d)\end{aligned}$$

โดยที่ $\bar{d}$ = อัตราความต้องการสินค้าโดยเฉลี่ย

L = รอบเวลาคงที่

z = ค่าระดับความเชื่อมั่นว่าจะมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการ

δ_d = ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราความต้องการสินค้า

ระดับวงจรของการบริการ = 100% - โอกาสที่จะเกิดของขาดมือ

ตัวอย่าง บริษัทเช่ารถตุ๊กตุ๊กมีผู้มาเช่าทุก 10 วัน พบว่าการกระจายของจำนวนลูกค้าที่มาเช่า นั้นเป็นแบบปกติ และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2 ราย ลูกค้าแต่ละรายมักจะเข้าไปครั้งละ 2 วัน ระดับการให้บริการประมาณร้อยละ 95 จงหาจุดสั่งซื้อของรถตุ๊กตุ๊ก

ระดับการให้บริการประมาณร้อยละ 95 เปิดดูตาราง พบว่า ค่า $Z = 1.65$

$$\begin{aligned}\text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= (\bar{d} * L) + z\sqrt{L}(\delta_d) \\ &= (10 * 2) + (1.65)\sqrt{2}(2) \\ &= 24.65 \\ &= 25 \text{ คัน}\end{aligned}$$

3 จุดสั่งซื้อในอัตราความต้องการสินค้าคงคลังคงที่และรอบเวลาแปรผัน เป็นสถานะที่รอบเวลามีลักษณะการกระจายของข้อมูลแบบปกติ

$$\text{จุดสั่งซื้อใหม่} = (d * \bar{L}) + z d \delta_L$$

โดยที่ d = อัตราความต้องการสินค้าคงคลังซึ่งคงที่

$\bar{L}$ = รอบเวลาเฉลี่ย

z = ค่าระดับความเชื่อมั่นว่าจะมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการ

δ_L = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของรอบเวลา

δ_d = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราความต้องการสินค้า

ตัวอย่าง บริษัทที่ปรึกษาใช้หมึกพิมพ์สำหรับเครื่องพล็อตกราฟ 6 กล่อง ในแต่ละสัปดาห์ การสั่งซื้อหมึกพิมพ์ใหม่ใช้เวลารอคอยเฉลี่ย 0.5 สัปดาห์และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 สัปดาห์ ถ้าต้องการระดับวงจรของการบริการ 97% จงหาจุดสั่งซื้อใหม่

ระดับวงจรของการบริการ 97% เปิดดูตารางพบว่าค่า $z = 1.88$

$$\begin{aligned}\text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= (d * \bar{L}) + z d \delta_L \\ &= (6 * 0.5) + (1.88 * 6 * 0.25) \\ &= 5.82 \text{ กล่อง}\end{aligned}$$

4 จุดสั่งซื้อใหม่ในอัตราความต้องการสินค้าแปรผันและรอบเวลาแปรผัน โดยที่ทั้งอัตราความต้องการสินค้าและรอบเวลามีลักษณะการกระจายของข้อมูลแบบปกติทั้งสองตัวแปร

$$\begin{aligned}\text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= (\bar{d} * \bar{L}) + z \sqrt{L \delta^2 d + \bar{d}^2 \delta^2 L} \\ \text{โดยที่ } d &= \text{อัตราความต้องการสินค้าคงคลังซึ่งคงที่} \\ L &= \text{รอบเวลาเฉลี่ย} \\ z &= \text{ค่าระดับความเชื่อมั่นว่าจะมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการ} \\ \delta_L &= \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลารอคอย}\end{aligned}$$

ตัวอย่าง การขายหมึกฟิล์มเลเซอร์ของร้านเครื่องเขียน มีการกระจายของข้อมูลแบบปกติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 100 กล่องต่อวัน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10 กล่องต่อวัน รอบเวลาที่มีการกระจายของข้อมูลแบบปกติซึ่งมีค่าเฉลี่ย 5 วัน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 วัน ถ้าต้องการระดับการให้บริการร้อยละ 90 จงหาจุดสั่งซื้อใหม่

ระดับการให้บริการ 90% เปิดดูตารางพบว่า $z = 1.28$

$$\begin{aligned}\text{จุดสั่งซื้อใหม่} &= (\bar{d} * \bar{L}) + z \sqrt{L \delta^2 d + \bar{d}^2 \delta^2 L} \\ &= (100 * 5) + 1.28 \sqrt{5(10)^2 + (100)^2(1)^2} \\ &= (100 * 5) + 1.28 \sqrt{500 + 1000} \\ &= (500) + (1.28 * 102.5) \\ &= 631 \text{ กล่อง}\end{aligned}$$

ส่วนการพิจารณาจุดสั่งซื้อใหม่ในกรณีที่การตรวจสอบสินค้าคงคลังเป็นแบบสิ้นงวดเวลาที่กำหนดไว้ (Fixed Time Period System) จะแตกต่างกับการตรวจสอบสินค้าคงคลังแบบต่อเนื่องตรงที่ปริมาณการสั่งซื้อแต่ละครั้งจะไม่คงที่ และขึ้นอยู่กับว่าสินค้าพร้อมลงไปเท่าใดก็ซื้อเติมให้เต็มระดับเดิม

$$\begin{aligned}
 & \text{ปริมาณการสั่งซื้อ} = \text{ช่วงของการป้องกันสินค้าขาดมือ (Protection Interval)} \\
 & \quad + \text{สินค้าคงคลังเพื่อขาดมือ} - \text{สินค้าคงคลังเหลือในมือ ณ จุดสั่งซื้อใหม่} \\
 Q & = \bar{d}(t_b + L) + z\delta_d\sqrt{t_b + L} - I \\
 \text{โดยที่ } t_b & = \text{ช่วงเวลาที่ห่างกันในการสั่งซื้อแต่ละครั้ง} \\
 I & = \text{สินค้าคงคลังในสต็อก (รวมทั้งของที่กำลังสั่งซื้อด้วย)} \\
 \bar{d} & = \text{อัตราความต้องการเฉลี่ย} \\
 L & = \text{รอบเวลาการสั่งซื้อสินค้า} \\
 z\delta_d\sqrt{t_b + L} & = \text{สต็อกเพื่อความปลอดภัย}
 \end{aligned}$$

2.10.3. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

เป็นค่าที่บอกถึงการกระจายของตัวเลขในกลุ่มข้อมูล การหาค่านี้เพื่อใช้สำหรับกลุ่มข้อมูลคุณจะต้องหาค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของข้อมูลก่อน ค่าความแปรปรวนคือค่าที่บอกการกระจายตัวของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนั้นทำได้โดยการถอดรากค่าความแปรปรวนของข้อมูล

สูตรคำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \sqrt{1/(N - 1) \sum_{i=0}^n (X_i - \bar{X})^2}$$

SD คือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต้องการหา

N คือจำนวนของข้อมูลทั้งหมด

X_i คือข้อมูลแต่ละค่าตัวในเซต

$\bar{X}$ คือค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งหมด

วิธีการคำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอย่างชุดข้อมูล 9, 2, 5, 4, 12, 7 สามารถแสดงได้ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณหาค่าเฉลี่ยของข้อมูล ($\bar{X}$)

$$\bar{X} = (9 + 2 + 5 + 4 + 12 + 7) / 6$$

$$\bar{X} = 39 / 6$$

$$\bar{X} = 6.5$$

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณหาผลรวมการเบี่ยงเบนของข้อมูลทั้งหมด (Σ)

$$\Sigma = (9 - 6.5)^2 + (2 - 6.5)^2 + (5 - 6.5)^2 + (4 - 6.5)^2 + (12 - 6.5)^2 + (7 - 6.5)^2$$

$$\Sigma = (2.5)^2 + (-4.5)^2 + (-1.5)^2 + (-2.5)^2 + (5.5)^2 + (0.5)^2$$

$$\Sigma = 6.25 + 20.25 + 2.25 + 6.25 + 30.25 + 0.25$$

$$\Sigma = 65.5$$

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

$$SD = \sqrt{(\Sigma / (N - 1))}$$

$$SD = \sqrt{(65.5 / (6 - 1))}$$

$$SD = 3.62$$

ดังนั้นส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของชุดข้อมูลนี้คือ 3.62

2.10.4. เมทริกซ์ หรือ เมตริกซ์ (matrix)

คือ กลุ่มของจำนวนหรือสมาชิกของริงใดๆ เขียนเรียงกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือจัตุรัส กล่าวคือเรียงเป็นแถวในแนวนอน และเรียงเป็นแถวในแนวตั้ง เรามักเขียนเมทริกซ์เป็นตารางที่ไม่มีเส้นแบ่งและเขียนวงเล็บคร่อมตารางไว้ (ทั้งวงเล็บแบบโค้งและวงเล็บแบบเหลี่ยม) เช่น

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

โดย แถวในแนวนอนของเมทริกซ์ เรียกว่า “แถว” แถวในแนวตั้งของเมทริกซ์ เรียกว่า “หลัก” จำนวนแต่ละจำนวนในเมทริกซ์ เรียกว่า “สมาชิก” ซึ่งหากเราจะพูดถึงสมาชิกในเมทริกซ์ ก็จะต้องระบุตำแหน่งให้ถูก ทั้งนี้ เราจะเรียกเมทริกซ์ที่มี m แถว และ n หลัก ว่า เมทริกซ์ และเรียกจำนวน m และ n ว่า “มิติ” หรือ “ขนาด” ของเมทริกซ์

$$A = A_{m \times n} \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \cdot & \vdots \\ \vdots & \vdots & \cdot & \ddots & \vdots \\ a_{1m} & a_{2m} & \cdots & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

สัญลักษณ์ $A = A_{m \times n}$ จะหมายถึง เมทริกซ์ A ซึ่งมี m แถว และ n หลัก โดยที่ $a_{i,j}$ (หรือ a_{ij}) หมายถึง สมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง แถว i และ หลัก j ของเมทริกซ์

การนำเมทริกซ์ไปประยุกต์ใช้ในสาขาต่างๆ โดยในการเรียนวิชาพีชคณิตเชิงเส้น ได้มีการกล่าวถึงการประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขา ที่มีการนำสมการเชิงเส้นไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ดังนี้

1. การประยุกต์ทางธุรกิจ
2. การประยุกต์ทางเศรษฐศาสตร์
3. การประยุกต์ทางฟิสิกส์ (วงจรไฟฟ้า)
4. การวิเคราะห์การเคลื่อนไหลของการจราจร

2.10.5. ขั้นตอนวิธีของนายธนาคาร

ขั้นตอนวิธีของนายธนาคาร (Banker's algorithm) ซึ่งหมายถึง เป็นการแก้ปัญหาของธนาคารในกรณีที่มีลูกค้าต้องการกู้ยืมเงิน ซึ่งมีลักษณะการทำงานเหมือนโปรเซสที่ใช้ทรัพยากรในระบบปฏิบัติการทั่วไป (ลูกค้าเปรียบเสมือนโปรเซส และเงินที่กู้ยืมเปรียบเสมือนทรัพยากร) จากวิธีการทำงานของธนาคาร ธนาคารจะมีจำนวนเงินที่ให้ลูกค้ากู้ยืมที่จำกัด และมีรายชื่อของลูกค้าพร้อมเครดิตที่แต่ละคนจะได้รับ ลูกค้าบางคนอาจจะพยายามกู้เงินให้ได้เต็มเครดิตที่ตัวเองมี และบางครั้งลูกค้าคนนั้นก็ไม่นยอมจ่ายเงินคืนกลับให้ธนาคารจนกว่าจะได้รับจำนวนเงินที่ต้องการกู้ยืมทั้งหมด แต่นายธนาคารเองก็สามารถปฏิเสธการกู้ยืมของลูกค้าบางคนได้ ถ้าการปล่อยกู้ยืมครั้งนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายทำให้ธนาคารมีเงินไม่เพียงพอที่จะให้ผู้นั้นได้กู้ยืมเพิ่มเติม และลูกค้าคนนั้นก็ไม่สามารถใช้เงินคืนแก่ธนาคารได้

ในระบบที่ทรัพยากร 1 ตัวสามารถให้บริการได้พร้อมกันหลายโพรเซส การใช้กราฟแทนการใช้งานทรัพยากรจะไม่เหมาะสม จึงมีการเสนออัลกอริทึมของนายธนาคาร ซึ่งเป็นอัลกอริทึมที่ใช้งานได้จริง ระบบธนาคารที่ว่าธนาคารจะไม่จ่ายเงินที่มีอยู่ให้ตามความต้องการของลูกค้าทั้งหมดได้เป็นเวลานาน (หมายถึง มีคนถอนออกอย่างเดียว ธนาคารจะไม่สามารถอยู่ได้) ดังนั้นจึงต้องมีระบบเพื่อกำหนดจำนวนสูงสุดที่จะสามารถให้บริการได้ จำนวนนี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นจำนวนทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบ เมื่อผู้ใช้ขอใช้กลุ่มของทรัพยากร ระบบต้องทำการตรวจสอบว่าถ้าให้ใช้แล้วระบบจะยังคงอยู่ในภาวะปลอดภัยหรือไม่ ถ้าไม่ปลอดภัยการให้ใช้ทรัพยากรต้องรองจนกว่าจะมีผู้ใช้ทรัพยากรรายอื่นที่ใช้แล้วกลับเข้าสู่ระบบ

โครงสร้างของระบบนายธนาคารมีดังนี้

กำหนดให้มี n โพรเซส มีทรัพยากรในระบบทั้งหมด m ตัวมีข้อมูลดังนี้

1. Available : เป็นเวกเตอร์ของขนาดที่ใช้ชี้จำนวนของทรัพยากรที่สามารถใช้งานได้ Available $[j]=k$ ดังนั้น k คือจำนวนที่ทรัพยากรชนิด j จะสามารถให้บริการได้
2. Max : เป็นค่าเมตริกซ์ขนาด $n \times m$ ที่กำหนดความต้องการสูงสุดของแต่ละโพรเซส ถ้า Max $[i,j] = k$ แล้วโพรเซส i อาจต้องใช้ทรัพยากร j สูงถึง k บริการ
3. Allocation : เป็นเมตริกซ์ขนาด $n \times m$ ที่กำหนดจำนวนของทรัพยากรในแต่ละชนิดที่ให้บริการแต่ละโพรเซสอยู่ได้ ถ้า Allocation $[i,j] = k$ หมายถึงโพรเซส i กำลังใช้งานทรัพยากรชนิด j อยู่ เป็นจำนวน k บริการ
4. Need : เมตริกซ์ขนาด $n \times m$ เพื่อบ่งบอกจำนวนทรัพยากรที่เหลือที่ยังต้องการใช้ของแต่ละโพรเซส เช่น Need $[i,j] = k$ หมายถึงโพรเซส i ยังคงต้องการใช้งานทรัพยากร j อยู่อีก k บริการ พบว่า Need $[i,j] = \text{Max}[i,j] - \text{Allocation}[i,j]$ [2]

อัลกอริทึมของการขอใช้ทรัพยากร

กำหนดให้ Request i เป็นเวกเตอร์ของการขอใช้งานสำหรับโพรเซส i ถ้า request $i[j] = k$ หมายถึงโพรเซส i ต้องการทำงาน k บริการจากทรัพยากร j เมื่อมีการขอใช้งานทรัพยากรโดยโพรเซส i ก็ จะเกิดการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ถ้า Request $i \leq \text{Need } i$ ไปยังขั้นตอนที่ 2 นอกจากนั้น ให้แสดงข้อความเตือน เนื่องจากโพรเซสมีการใช้ทรัพยากรมากกว่าที่คาดการณ์ไว้
2. ถ้า Request $i \leq \text{Available}$ ไปยังขั้นตอนที่ 3 นอกจากนั้นโพรเซส i ต้องรอเนื่องจากทรัพยากรไม่มีให้ใช้งาน
3. มีการตั้งระบบลวงเพื่อใช้ทรัพยากรที่โพรเซส i ขอใช้โดยการใส่ค่าในตัวแปรต่อไปนี้

Available = Available - Request;

Allocation $i = \text{Allocation } i + \text{Request } i$;

$Need_i = Need_i - Request_i$;

ถ้าผลของการกำหนดค่าการให้ใช้ทรัพยากรออกมา พบว่าระบบอยู่ในภาวะปลอดภัย ก็จะจบสิ้นการทำงานแล้วยอมให้โปรเซส i ใช้งานทรัพยากรนั้นจริง ๆ อย่างไรก็ตามถ้าผลออกมาว่าไม่ปลอดภัย โปรเซส i ต้องรอ $Request_i$ แล้วก็จะกลับไปสู่ค่าสถานะเก่า[3]

Banker's algorithm จะแบ่งสถานะออกเป็น 2 สถานะคือ

สถานะไม่ปลอดภัย (Unsafe State) เมื่อระบบอยู่ใน Unsafe state จะไม่มี process ใดทำงานได้สำเร็จ เนื่องจาก process ต่างๆ ร้องขอใช้ทรัพยากรตามจำนวนสูงสุดที่สามารถจะใช้ได้ แต่ระบบไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรให้กับงานต่างๆได้จึงเกิด deadlock ขึ้น

สถานะปลอดภัย (Safe State) เมื่อระบบอยู่ใน safe state เมื่อจัดอันดับการใช้ resource ให้กับ process แล้วไม่เกิด deadlock

ตัวอย่างขั้นตอนวิธีของนายธนาคาร

	Allocation			Max			Available		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
P0	0	1	0	7	5	3	3	3	2
P1	2	0	0	3	2	2			
P2	3	0	2	9	0	2			
P3	2	1	1	2	2	2			
P4	0	0	2	4	3	3			

หา Need จาก $Max - Allocation$ จะได้ Need

	Need		
	A	B	C
P0	7	4	3
P1	1	2	2
P2	6	0	0
P3	0	1	1
P4	4	3	1

จัดอันดับการใช้ Resource ได้ดังนี้ $Need \leq Available$

A B C A B C

P0 7 4 3 $\leq$ 3 3 2 ; False

P1 1 2 2 $\leq$ 3 3 2 ; True ; Work = available + allocation = 332 + 200 = 532

P2 6 0 0 $\leq$ 5 3 2 ; False

P3 0 1 1 $\leq$ 5 3 2 ; True ; Work = 532 + 211 = 743

P4 4 3 1 $\leq$ 6 4 3 ; True ; Work = 743 + 002 = 745

P0 7 4 3 $\leq$ 7 4 5 ; True ; Work = 745 + 010 = 755

P2 6 0 0 $\leq$ 7 5 5 ; True ; Work = 755 + 302 = 10 5 7

เรียงลำดับการใช้ Process ได้ดังนี้ P1,P3,P4,P0,P2 จึงจะไม่เกิด Deadlock เพราะอยู่ใน Safe state

จากขั้นตอนวิธีการของ Banker's algorithm ได้นำรูปแบบมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาขั้นตอนวิธีการ และลำดับขั้นตอนการสั่งซื้อของแต่ละสาขา โดยไม่ให้เกิดการติดตาย (deadlock) ซึ่งจะมีการตรวจสอบ 4 ส่วน

1. ตรวจสอบจำนวนวันที่จะสามารถขายได้น้อยที่สุดว่ามีค่าน้อยกว่าจำนวนวันขั้นต่ำที่ต้องการมีสินค้าคงคลังน้ำมัน เป็นการหาชนิดน้ำมันที่ต้องการทำการสั่งซื้อ
2. ตรวจสอบปริมาณช่องว่างของถังน้ำมันใต้ดินที่รถขนส่งน้ำมันรองรับรวมกันมากกว่าความจุของรถขนส่งน้ำมัน เป็นการตรวจสอบว่าในการสั่งสามารถสั่งได้เป็นความจุของรถขนส่งน้ำมัน
3. ตรวจสอบปริมาณช่องว่างของชนิดน้ำมันที่มีจำนวนวันที่จะสามารถขายได้น้อยที่สุดในสาขานั้นสามารถทำการสั่งเพิ่มได้ ด้วยการนำปริมาณคงเหลือ และปริมาณควรสั่งซื้อ บวกอัตราที่กำหนดเพิ่มขึ้นแล้วมีค่าน้อยกว่าความจุของถังใต้ดิน
4. ตรวจสอบปริมาณช่องว่างของชนิดน้ำมันที่มีจำนวนวันที่จะสามารถขายได้น้อยที่สุดรวมมากกว่าความจุของช่องน้ำมันช่องที่จะทำการบรรจุชนิดน้ำมันนั้น

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปฐมพงษ์ หอมศรี และจักรพรรณ คงธนะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลัง การควบคุมและการบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ในคลังสินค้าให้เป็นไปอย่างมีระบบที่ผู้บริหารจัดการคลังสินค้าต้องการ หรือ สถานที่สำหรับเก็บสินค้า ไม่ว่าจะเป็นสินค้าสำเร็จรูป สินค้ารอการจำหน่าย สินค้ารอการผลิตในขั้นตอนต่อไปหรือเป็นที่ใช้สำหรับเก็บวัตถุดิบ เป็นต้น

อร่าม พิมพ์ผกา, ศักดิ์ชาย รักการ, ปพน สีหอมชัย และอนัญญา จินดาวัฒน์ (2557) ได้ทำการศึกษาปัญหาการลดต้นทุนสินค้าคงคลังของบริษัทติดตั้งและจำหน่ายสินค้าระบบดับเพลิง โดย

ใช้“หลักพาเรโต” หรือทฤษฎี 80/20 สำหรับการวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น นำมาศึกษาวิจัยโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel มาสร้างรูปแบบการแก้ปัญหาในกระบวนการสั่งซื้อ การจัดเก็บ และการขาย ตั้งแต่การพยากรณ์การกำหนดปริมาณสินค้าคงคลังต่ำสุดและสูงสุด การวิเคราะห์ต้นทุนสินค้าคงคลังและการสั่งซื้อเพื่อใช้ในการควบคุมการสั่งซื้อและการขายและการจัดเก็บสินค้าให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐ ลาดสุวรรณ (2549) ได้เสนอแนวคิดที่จะนำระบบการจัดเก็บมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บในการลดระยะทางในการเคลื่อนย้ายสินค้าในคลังสินค้าโดยได้ใช้ระบบการจัดเก็บแบบแบ่งกลุ่มสินค้า (ABC Classification Storage Location Policy / ABC CSLP) วิธีการคือสินค้าจะถูกแบ่งเป็น 3 กลุ่มโดยพิจารณาจากข้อมูลความถี่ในการหมุนเวียนสินค้าเข้าและออกกลุ่มสินค้าที่มีอัตราหมุนเวียนสินค้าเข้าและออกคลังสินค้าสูง (Fast Moving) ปานกลาง (Medium Moving) และต่ำ (Slow Moving) โดยกำหนดให้แทนด้วยกลุ่ม A B และ C ตามลำดับจากนั้นทำการแบ่งพื้นที่สำหรับการจัดเก็บสินค้าเป็น 3 เขต (Zone) เพื่อรองรับปริมาณของสินค้าแต่ละกลุ่มตามที่ได้แบ่งไว้โดยต้องสำรองพื้นที่ไว้ สูงสุดสำหรับแต่ละกลุ่มการคำนวณระยะทางจะใช้โปรแกรม XQuery ช่วยในการคำนวณกรณีศึกษานี้ได้พิจารณาคงคลังสินค้าที่จัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งปัจจุบันใช้ระบบการจัดเก็บแบบสุ่มโดยศึกษาข้อมูลอัตราการเคลื่อนย้ายสินค้าเข้าและออก นำผลลัพธ์ที่ได้มาเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพระหว่างระบบการจัดเก็บแบบแบ่งกลุ่มสินค้ากับแบบสุ่ม

ธัญดา ใจใหม่คร้าม (2559) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า คลังสินค้า 2 ราษฎร์บูรณะโดยใช้แผนภูมิการไหลของงานโดยการพิจารณาขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีความซ้ำซ้อนและไม่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการนำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาใหม่เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน แนวทางการจัดกระบวนการทำงานสายธารแห่งคุณค่าตามแนวคิดลีนที่นำมาประยุกต์ใช้การลดขั้นตอนในบางกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ไปด้วยการตัดขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารออกก่อนทำการตรวจนับสินค้าหรือบริการ การรวมขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานในขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันในแต่ละขบวนการเข้าด้วยกันด้วยการรวมขั้นตอนการตรวจสอบตั้งแต่รับเอกสารให้ครบถ้วนถูกต้อง รวมไปถึงการออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ด้วยวิธีการจัดเก็บเป็นโซนตาม ABC จะทำการแบ่งตามประเภทสินค้าที่ทำการจัดเก็บก่อนเพื่อให้ง่ายต่อการจัดวางแผนผังโดยจะทำการแบ่งประเภทสินค้า ABC ที่ละกลุ่มสินค้าโดยผู้ศึกษาจะกำหนดสินค้าประเภท A มีปริมาณ 20% ของสินค้าทั้งหมดกลุ่มสินค้า B มีปริมาณ 30% และสินค้าในกลุ่ม C มีปริมาณ 50% เพื่อให้การจัดวางตำแหน่งสินค้ามีความเหมาะสมกับขนาดของคลังสินค้าและง่ายต่อการเบิกจ่ายสินค้า

ธนานันต์ พลายน้อย ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดราคาน้ำมันเบนซินในประเทศไทย สมการอุปสงค์ต่อราคาผู้้ำมันเบนซินภายในประเทศไทย พบว่า ปริมาณการค้าผู้้ำมันเบนซินภายในประเทศ ราคา

น้ำมันดิบในตลาดดูไบ ราคา้ำมันดิบในตลาดสิงคโปร์ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคา น้ำมันเบนซิน ได้ร้อยละ 90.67 และอีกร้อยละ 9.33 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นสำหรับค่า Durbin – Watson มีค่าเท่ากับ 1.762556 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation และยังกล่าวไว้ว่าปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคา น้ำมันเบนซินภายในประเทศไทย คือ ราคา น้ำมันดิบในตลาดดูไบ และปริมาณการค่าน้ำมันเบนซินภายในประเทศ ดังนั้นทุกภาคธุรกิจต่าง ๆ ควรจะปรับตัวและรับมือกับราคา น้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงระบบขนส่งมวลชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว และหันมาใช้ขนส่งมวลชนแทน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ และควรใช้พลังงานเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล และ ยุทธนา เศรษฐปราโมทย์ (2563) ได้ศึกษาความผันผวนของราคาน้ำมันอัตราแลกเปลี่ยนและผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้วยวิธีพลวัต โดยในการศึกษาได้เลือกใช้ตัวแบบ DCC GARCH พัฒนาโดย Engle ในปี 2002 ซึ่งตัวแบบ DCC-GARCH นั้นประกอบด้วย 2 ส่วนคือส่วนแรกเป็นสมการหลัก (Mean Equation) ส่วนที่สองเป็นส่วนของสมการเงื่อนไขความแปรปรวน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Conditional Variance and Correlation)